

Paganism and Serenity

Parasha Beha'aloscha

The Living Torah

[66. The Ark Goes Forth]

"When the Ark went forth," Moses said, "Arise, O God, and scatter your enemies! Let your foes flee before You!"

"When it came to rest, he said, "Return, O God, [to]" the myriads of Israel's thousands."

[67. Complaints]

11 "The people began to complain, and it was evil" in God's ears. When God heard it, He displayed His anger, and God's fire flared out, consuming the edge of the camp. ² The people cried out to Moses, and when Moses prayed to God, the fire died down. ³ He named the place "Burning" (*Tabh'erah*), for God's fire had burned them.

⁴ The mixed multitude among [the Israelites] began to have strong cravings, and the Israelites once again began to weep. "Who's going to give us some meat to eat?" they demanded. ⁵ "We fondly remember the fish that we could eat in Egypt at no cost, along with the cucumbers, melons, leeks, onions and garlic. ⁶ But now our spirits are dried up, with nothing but the manna before our eyes."

2 "Moses heard the people weeping with their families near the entrances of their tents. God became very angry, and Moses [also] considered it wrong.

¹¹ "Why are You treating me" so badly?" said Moses to God. "Don't you like me any more? Why do You place such a burden upon me?" ¹² Was I [the woman] who was pregnant with this nation [in my belly]? Did I give birth to them? But You told me that I must carry them in my bosom, as a nurse carries an infant [until we come]" to the land that You swore to their ancestors.

¹³ "Where can I get enough meat to give all these people? They are whining to me to give them some meat to eat. I cannot be responsible for this entire nation! It's too hard for me!" ¹⁴ If You are going to do this to me, just do me a favor" and kill me! Don't let me see myself get into such a terrible predicament!"

[68. The Promise of Meat]

3 ¹⁶ God said to Moses, "Assemble seventy of Israel's elders—the ones you know to be the people's elders and leaders. Bring them to the Communion Tent, and let them stand there with you." ¹⁷ When I lower My essence" and speak to you there, I will cause some of the spirit that you possess to emanate, and I will grant it to them. You will then not have to bear the responsibility all alone.

יקר בהעלותך יי אכלי

9

האמנם לפי מה שפירשנו למעלה שכל פרי יהיה בנסוע לא נכתבה כ"א לזרז את ישראל על מצות פרי שידגו לרוב כדגים הללו יבא כל ענין הפרי על נכון, ויגיד עליו ריעו גרין הפוכה שבסוף הפרי וגרין הפוכה שבמלח כמתאוננים כי גרין היינו דג והדגים פרצים ביותר בפרי, והנה מתחילה כשנאסרו להם העריות לא הקפידו על זה כי חשבו שיש מעצור לרחם עד ששמעו פרי יהיה בנסוע שמבאר להם שכל מי שאינו עוסק בפרי גורם לשכינה שתחלק מישראל או נכנסה טינא בלבם ואמרו בשלמא אם נוכל לפרות ולרבות כדגים הללו עם כל הנשים היינו בטוחים

שלא נבא לידי טילוק שכינה לעולם. אמנם מאחר שנאסרו לנו העריות הרי אנו הפך הדג והיינו גרין הפוכה.

Artocoll - She Chmash - pg 787

4 Since these two verses are set off from the rest of the Torah, the Talmud (*Shabbos* 115b-116a) speaks of them as a separate "book," indicating that it has a message of its own. R' Hirsch finds its significance in the fact that it quotes Moses, as if to say that he succinctly explained the import and aspirations of Israel's journeys through life. So wholehearted was his acquiescence to God's will that his own desires were synonymous with God's. Moses' joyous submission to God's will was the direct opposite of the sullen national mood — as indicated in the three sins referred to above — that proved the people's unworthiness to enter *Eretz Yisrael* at this time. Moses signified his philosophy, which should have been that of the entire nation, by identifying all progress with the Ark. He spoke not of the people's journey, but of the Ark's progress, for the ultimate mission of the Jew is to bring the Torah and its teachings into every iota of temporal life.

Reflections of the Row - Ed. R. Berdin pg 155

5 Moses responded to the *egel hahazav* episode resolutely, pleading for Divine forgiveness and dealing forthrightly with the people. Their backsliding into idol worship so soon after the Revelation was a most serious crisis which actually threatened to terminate the relationship between God and Israel. "And

6 After the *kivrot hata'avah*, on the other hand, Moses complained bitterly of his wretched lot. Instead of defending the people, he seemed to be accusing them.

7 It is simply unlike Moses to become so shaken, so despondent and complaining, to condemn the people out of the depths of resignation. He prefers to be relieved of further leadership; he does not intercede for the people and he even prefers death to further responsibility. Never before had he uttered such words, although the Israelites had rebelled on many other occasions.

8

לה יהיה בנסוע הארון. יש מרז"ל שאמרו (שבת קס"ט) שבי פסוקים אלו הם ספר בפני עצמו וע"כ מנה ז' ספרים בתורה. וכי יפלא ממך דבר לאמר הרי עיקר התורה למצותיה נתנה ובספר זה אין רמז לשום מצוה, אענה אני חלקי ואומר שלמצות פריה ורביה עשה ספר בפני עצמו, כי במצוה זו תלוי קיום העולם וגורם השראת השכינה כמיש רז"ל (יבמות ס"ד). כל מי שאינו עוסק בפרי גורם לשכינה שתחלק מישראל, שנאמר ובנתה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. מלמד שאין השכינה שורה בפתח מב' אלפים וכו' רבבות מישראל הרי שהיו ישראל כ"ב אלף פחות אחד זה שלא עסק בפרי נמצא שגורם לשכינה שתחלק מישראל. זהו מצוה ראשונה שנצטוו אדח"ר עליה כי מיד אחר שנאמר (בראשית א.ב.) ויברא אלהים את האדם וגו'. כתיב (שם א.ב.) ויאמר להם פרו ורבו. כך עשה ספר מיוחד ממצוה זו לומר שהשראת השכינה בישראל צריך כ"ב אלף וממילא ידע כל איש מישראל לזהות חזיר במצות פרי למלאות המספר. וראיה גדולה לדברינו מן פרי מתאוננים שמוכנה לה כמו שיתבאר בסמוך.

זה ביאר הפירוש, אחר ששמעו טובה ה' רבבות אלפי ישראל. שזרם על מצות פירוש להיות כדגים הללו מיד הרהרו בלבם על איסור העריות כי זהו גורן הפוך לפיכך יהי העם הרשעים כמתאננים, מתאננים לא נאמר אלא כמתאננים בכיף הדמיון לומר הרי אנו באנון זה שאסור בתשמיש המטה כך לא הורשה לנו תשמיש המטה עם כל הנשים, ולפי שאין אנינות כיא בלב שהרי עדיין לא הוציאו תלונתם מושפפה לחוץ ע"כ לא הרגיש משה עדיין בתלונתם אכן שמע ה' והקשיב בקול תלונתם ע"כ נאמר רע באזני ה' ותבער בהם אש ה'. כי ברוחחין קלקלו ובערה בהם אש התאווה היימום העריות ע"כ מדה כנגד מדה ותבער בהם אש ה' ותאכל בקצה המחנה או בקצינים, או במקוצים, ודבר זה יתבאר בסמוך.

יצעק העם אל משה ולא אל ה', כי חשבו מאחר שמה לא הרגיש עדיין בחטאם יחשוב שמקרה הוא להם ותפלה בעדם, וכך עשה משה בחשבו שהמקום גרם להם כי יש מקומות בארץ אשר שם רוח גדול נסתר המסבב רעישת הארץ, ויש מקומות שבהם אש נסתר, על כן קרא משה שם המקום תבערה כי חשב שהמקום גרם להם ולא חטאם.

והאספסוף אשר בקרב התאו תאווה. כל מלות אלו מחוברין וכך פירושהם כי בני ישראל ידעו האמת שבערה בהם אש ה' על צד העונש לא במקרה ע"כ פסקו מתלונתם, אבל הערב רב אשר מקודם מן המצרים שטופי זמה לא לקחו מוסר ועד הוסיפו טרה והוציאו מן השפה ולחוץ כל מה שהורהו תחילה בקרב לבם והייש והאספסוף אשר מתחילה בקרב לבו התאו תאווה, וישבו, היינו ששבו לסורם* והוציאו תלונתם לחוץ וכו', ויבנו גם בני ישראל, מדקאמר גם ש"מ שהערב רב היו בוכים תחילה ומבכים גם את בני ישראל עמהם וכפל לשון התאו תאווה כי כך המדה בעריות שתאווה גודרת תאווה וכאודיל (פסוק נב:) משביעו רעב. ויאמרו בפה מלא מי יאכילנו בשר היינו בשר עורה ולישנא מעליא נקט, כדאמרין בגמרא זכרנו את הדינה לישנא מעליא נקט, וק"ו שלשון בשר יש לפרש כך.

ומה שהתחילו בבשר וסיימו בדגה, לפי שלשון דגה מורה יותר על הפריצות בעריות מן לשון בשר לפי שהדגים פורצים יותר מבשר כל ח'י, ע"כ אמרו דרך פשרה מי יאכילנו בשר, שנהיה מותרים בעריות כשאר בשר כל ח'י אע"פ שלא נהיה כדגים כי כולי האי לא בקשו, אבל מי"מ אמרו זכרנו את הדינה אשר נאכל במצרים חנם. כי בהיותנו בין המצרים שטופי זמה הותרה לנו הכל אפילו להיות כדגים ועכשיו הלואי ונהיה כשאר בשר כל ח'י והייש מי יאכילנו בשר. וקורב לשמוע כי הכל

13

A brief analysis of idolatry, *avodah zarah*, would be helpful.* There is what we call idolatry, which signifies actual worship, ritual and cultic performances, specific acts to propitiate deities presumed to reside within the idols or to be represented by them. In addition, there is also paganism that involves a cultural system, a manner of living. Our Sages were convinced that idol worship inevitably leads to paganism, that worship influences a society's way of life. Yet paganism can persist even after idol worship has been discarded. The later Greeks and Romans, having cast aside idol worship, still lived as pagans, with a pagan life-style and value system. In our day, with idol worship no longer in existence, paganism is still rampant.

14 What is paganism and how does it contrast with the Torah *hashkafah* (outlook)? The pagan worships deities which represent forces in nature. These deities are themselves without moral norms, and they make no demand of man beyond specific acts of propitiation. For man lustily to partake of nature is, therefore, an act of identifying with such gods. Man actually sees himself as coextensive to nature and therefore craves unlimited indulgence. In Judaism, man's Divine image manifests itself precisely in his self-control, the subordination of his craving and lust to the will of God. It is God the Creator who is to be worshipped, not nature which is merely a creation. To worship God is to submit to a code of "do's and don'ts"; to worship nature is to abandon all norms and restrictions, and to regard all that is possible as permissible, to acknowledge no restraints in the human appetite. The antithesis of paganism is expressed in the verse, "And follow not the desires of your heart and your eyes, which lead you astray" (Num. 15:39).?

15 The Torah detested the pagan way of life even more than it hated idol worship. The latter is short-lived; even the Greeks and Romans eventually lost faith in it. It eventually collapses; one can teach, persuade, and enlighten against its validity. Yet paganism has a tremendous hold on people long after actual idol worship has been discarded. The sin of the golden calf was idol worship; God's covenant with Israel was almost lost because of it.

18

Kivrot hata'avah, however, was not idol worship but paganism. * The latter is *peritzut*, unlimited lust, sexual wantonness, boundless desire, and sensual indulgence—the hypnotic and the orgiastic, what the Greeks meant by *hedone*. One can argue and persuade effectively against idol worship; but what does one do with paganism, which is morally nihilistic? It is not a competitive and alternative discipline; it is no discipline at all.

16

The *kivrot hata'avah* episode, however, revealed that, even without idol worship, paganism still exercised its hold upon the people, a vestigial remnant of their long stay in Egypt. The Torah describes the gathering of the quails—an insatiable accumulation of property and the gratification of hungry senses, characteristic of paganism. "And the people rose up all that day and all the night, and all the next day, and they gathered the quails; he that gathered least, gathered ten heaps; and they spread them out all around the camp" (*ibid.* 11:32).⁸ We have here desire gone berserk, a craving without any restraint.

The text speaks only of the unlimited gathering of quails. Our Sages, however, tell us that this was a rebellion against all inhibitions. It expressed itself in a repudiation of the sexual code just recently prescribed at Mt. Sinai. On the verse, "And they journeyed from God's mountain" (*ibid.* 10:33), the Sages add: "What does God's mountain [symbolically] signify?" R. Hama, son of Hanina, explained that they turned away from the restrictive disciplines which Sinai had imposed upon them (Shab. 116a),⁹ and the *Tanhumta* adds, "as a child runs away from school to avoid studying the Torah."¹⁰

17 Their complaint, "Who shall give us flesh?" (*ibid.* 11:4), was merely a pretext, Rashi explains, since they owned large herds of cattle.¹¹ Perhaps "flesh" is here a euphemism for that which is sensual. The phrase, "we remember the fish which we did eat in Egypt" (*ibid.* v. 5), our Sages explain, refers to sexual immorality, the licentiousness which the Torah now restricted,¹² since fish have a prodigious proliferating capacity. When "Moses heard the people weep among their families" (*ibid.* v. 10), the people were wailing, explains Rashi, because of family matters, because the intermarriage of blood relatives was now forbidden * to them.¹³ The Oral tradition, as expressed by our Sages; understood *kivrot hata'avah* as an orgy of the senses, an idolization of unrestricted indulgence.

19 How does one teach the superiority of a restrictive but ennobling system which wants man to identify with God, not to be a child of nature? In the Garden of Eden, God commanded Adam and Eve to engage in selective indulgence and to maintain self-control over their appetites. To counter paganism, as in the kivrot hata'avah episode, the teacher role is insufficient; Moses was now commanded to become an omen, a nursing father, a role that he bitterly resisted.

A review of Moses' lament (Num. 11:11-15)⁴ indicates that the key words of his protest were "carry them in your bosom, as a nursing-father carries a suckling child" (11:12)¹⁷—a role that Moses never wanted to assume, which he now found thrust upon him, as the people succumbed to childlike impulses of unrestrained wanting and plaintive wailing.

21 Moses had been chosen to be a Rebbe (teacher) of Klal Yisrael, while Aaron was to be the diplomat, the negotiator. When Moses asked, "Who am I, that I should go to Pharaoh?" (Ex. 3:11), he was doubting his qualifications to deal with protocol and royalty. God replied: Your primary role, Moses, is that of a spiritual and moral teacher, a pedagogue of Torah and Halakhah, to prepare the people to receive and become committed to the Revelation. I can find negotiators elsewhere. You were chosen because the main purpose of the Exodus is not the attainment of political freedom but the conversion of a

22 At the egel hazahav, Moses reacted as a teacher. His forceful pronouncements, the powerful impact of the shattering of the luhot (two Tablets of the Law), the death of the perpetrators—all this, Moses hoped, would forever eradicate idol worship from Israel. Idolatry was, after all, a deviationist mode of worship and its vacuity and futility are demonstrable. Eventually, it collapses and is discarded as people come to realize its untenability. Effective pedagogy is all that is needed and, for this teaching role, Moses regarded himself as qualified.

23 What is the difference between a teacher and nursing-father (or mother)? A teacher instructs a child and a nursing mother also teaches a child. The latter, however, in addition to teaching, also carries the child in her bosom, behekekha; she submerges her identity in that of the child, making her own ambitions secondary or nullifying them completely. The needs of the child take precedence over her own life and she becomes one with the child and finds fulfillment through him. There is an emotional fusion of two identities. A teacher, however, retains his own identity and personality; his is an intellectual communication of specific knowledge.

25 Our age is demonstrably pagan, without idol worship as such. It consists of uninhibited peritzut (indulgence). The teaching role may have been sufficient in the past to counter the allurements of other religions, philosophies, and the pseudo-ideologies which still abound nowadays. We could teach and demonstrate the greater credibility of our own way of life; but the paganism of our day requires that elements of the omen, the nursing-father, be combined with the teaching role, particularly since the emotional and introspective element is so pronounced in contemporary human relationships. What we require is the warm embrace as much as the brilliant idea; sympathetic understanding, true befriending, and a human reaching-out; a suggestion to our modern mitonenim (restless, complaining ones) that "we care"; the teaching role is inadequate.

20 The episode of kivrot hata'avah may be contrasted with the Torah approach to self-indulgence, illustrated in the story of the manna. This comparison is even suggested by the text: "Now our gullets are shriveled. There is nothing at all, nothing but this manna to look to" (*ibid.* v. 6).¹⁴ Regarding the manna, we read in Exodus (16:16-18): "Gather as much of it as each of you requires to eat, an omer to a person for as many of you as there are; each of you shall fetch for those in his tent. . . he who had gathered much had no excess and he who had gathered little had no lack; they had gathered as much as they needed to eat."¹⁵ We have here controlled acquisition, disciplined indulgence, and a mastering of one's cravings. Such is the Torah approach to material indulgence.

24 Moses now became aware that being a teacher was not enough for a leader of Israel, a manhip Yisrael. The people, in its early formative years, needed him as a baby needs a nursing mother; they were temperamental, impulsive, filled with uncontrollable desires, restively murmuring. Their complaints were primarily pretexts, mevakeshim alilah (Rashi, *ibid.* v. 1). Moses doubted his capacity to become an omen; he knew that, in this role, he would be totally submerged in his work. He would not only have to teach and command, but also guide, train, and transform a people inclined to paganism into an am segulah. Besides teaching, he would have to reach out emotionally to the people, nurture them through their national infancy, with patient, sympathetic understanding and empathy, as a nursing-father would do. Indeed, as a private individual with a family, personal needs, and pleasures, he would no longer exist; his happiness and fulfillment would no longer be with his wife, children, and personal ambitions. This sacrifice was not expected of other Jewish leaders; his was a one-time historical necessity, an all-consuming responsibility. He was to be totally absorbed in his mission. He was the av hanevi'im, forced to withdraw from his ordinary preoccupations and attachments in order to nurture a people in its formative years, a people cardinaly important to the Almighty's plan

for the world. For this role of an omen, Moses felt unqualified, even as he realized that the paganism of kivrot hata'avah required this kind of painstaking nurturing; teaching was simply not enough.

26 This is admittedly a demanding responsibility. We need not emulate Moses' total self-effacement, but aspects of the omen are necessary. We must have, in addition to teaching: dedication, personal commitment, for otherwise the burden is unbearable; selflessness, a readiness to subordinate personal career and egotistical ambitions; and empathy, an ability to teach with feeling, not only with clarity.

All this must be pursued with dignity and self-respect, rather than shallow sentimentality.

27 The forbidden fruit the sinner consumes has an exquisite taste, but it comes at an exorbitant cost. For nothing is more precious than peace of mind, and that is the price the sinner pays for going to war with God; he forfeits the serenity of his spirit, for he has betrayed its Divine essence.

When we exercise self-control over our desires, we feel a sense of wholesomeness and consistency. But when, in a moment of weakness, we surrender ourselves to our lusts, we begin to crumble; our lives become cheap, and we lose our self-respect.

29 The Thinky Guide for Jewish Teenagers - R. Fab - pg 19

Your point of free will moves as you make choices. As you handle a free will ordeal, you rise or fall. If you win in your battle with your own lower self, if you overcome your temptation and choose the higher path in your ordeal, you immediately become a higher person. As you exert effort to defeat the temptation, as you push through the test successfully, you rise. Just as physical exertion against resistance builds muscle, so spiritual effort builds spiritual power. As you overcome your own immaturity, you develop your inner being. As you conquer tests, you conquer yourself, you take control and you build yourself.

Your growth is in direct proportion to the effort you exert.

30 As you conquer ordeals, you must face more difficult ordeals. As you grow, you are given tests which are more difficult. Just as an athlete must face ever stronger opponents as he develops skill in order for the game to remain a challenge, so must you face ever more difficult tests in order for your free will to remain free. If you grew as a result of a test, but the next test remained as easy as the previous one, you would immediately outgrow free choice. When a player outgrows the "little league" it would be pointless (and ridiculous) to continue playing against children. When a club player rises to the level where he can easily defeat all the members of his club, he must go on to play in the national league where he must pit his skill against other champions. There he will find challenge, and there of course, if he exerts himself appropriately, he will develop further. For free choice to remain free, your point of free choice must rise as you rise.

31 So if you ask why your ordeals become more difficult as you grow, why your negativity grows with your positivity, the answer is that you are here to exercise your free will, and the only way to do that throughout life is to be faced with ordeals which are pitched exactly at your level always. As your level goes up, your tests become more difficult, and of course by overcoming a new test at a higher level, you grow further. Your drive to do that which is negative, your drive to harm and destroy, grows exactly as much as your higher drive.

Just as the previous ordeal was pitched exactly at the point where your positive and negative drives were locked in a life-and-death struggle for supremacy, so too the new ordeal is pitched at your new point of free choice, both sides of your character are more powerful, and the battle is fought again. But you are greater, the enemy within is more powerful, and the stakes are higher. You are closer to your inner potential, the final victory of life is that much closer, you have become a more worthy opponent of your own darker side, and of course you have further to fall if you fail.

28 נתיבות של אדם

וי"ל והנה בתורה יש עניני מצוות בפועל ויש מה שהתורה מורה עניני מוסר ודרך ה' איך לקיים כראוי את כל תרי"ג מצוות ולבוא אל תכלית התורה והמצוות, וזה ענין פרשה זו שהיא ספר בפנ"ע. וענינו ע"פ מש"כ הרה"ק המגיד מקו"ניץ זי"ע בעבודת ישראל בפ"י הפסוק יהי בנסוע הארון וגו'. ארון רמז לתלמיד חכם שהתורה בקרבנו, שהוא כמו הארון שבו היו הלוחות ועשרת הדברות והתורה ותרי"ג מצוות. והנה מי שרוצה להתקרב אל השי"ת

צריך לעבור מקודם נסיונות, כי כן יסד השי"ת שאין אדם מתעלה למדרגה יותר גבוהה כי אם ע"י נסיונות, ובמיוחד תלמידי חכמים מתנסים בנסיונות קשים ביותר. ואחרי שמתגבר על הנסיון הריהו עולה מדרגה לדרגה, שמכל נסיון שאדם עובר הוא גודל ומתעלה. וכדאי' במדרש (ב"ר נה,א) שהנסיון הוא בבחי' נתת ליראיך נס להתנוסס, כנס של ספינה, נס להתנוסס גידולין אחר גידולין, שמתוך הנסיון הולך יהודי וגדל ומתעלה. אכן בשעת נסיון יש הסתלקות המוחין, שנושלין מן האדם את כל המוחין שלו והוא בסכנה גדולה שלא יכשל ויפול ח"ו וצריך שמירה גדולה וחיוק. וזהו שאמר הכתוב יהי בנסוע הארון, ר"ל כאשר יהודי עומד בנסיון כדי לנסוע ולעלות ממדרגה למדרגה, ויאמר משה, שמהם התפלל עליהם וביקש קומה ה' והיה בעזרתם שלא יפלו ח"ו ואדרבה יתחזקו ויעלו יותר ויותר, ויפוצו אויבם וינצו משנאיך מפניך, היינו שלכוחות הרע לא תהיה אחיזה ביהודי ויוכל להתגבר עליהם ולעמוד בנסיון.

32 וענין הנסיונות הוא משום שכל יהודי ירד לעולם עם שליחות עליונה, שלכל אחד יש שליחות מיוחדת בעולם, שע"י אחו"ל (במ"ר טו,א) אין לך חביב לפני הקב"ה כשליח שנתן נפשו למלא שליחותו. ולכל אחד במילוי שליחותו יש עתים של נסיונות שהוא בסכנה ועלול ליפול, וע"י ביקש משה ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינצו משנאיך מפניך, שיוכל לעמוד בנסיון. וע"י נאמר בפיוס אקדמות, עדב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעתא עבידין ליה חסיבא בדנא ושקעתא, דקאי על השליחות של יהודי, שיש השליחות בדנא בעת אור לו, ויש השליחות הנסיונות בשקעתא, המה נסיונות החיים בעת שהחושך אופף אותו מכל עבר. וכמש"כ המאור עינים שכל יהודי צריך לעבור בחי' עשרה נסיונות, ובכלל זה כל נסיונות החיים של יהודי, שע"י שיעבר את הנסיונות ועומד בהם הוא ממלא את השליחות העלינה שבעבורה ירד לעולם, וע"י מתקדש שמו ית'.

The Derech Hashem states the purpose of Creation. In brief overview, and with some explanation based on other sources, it is as follows: Hashem is good. Goodness necessarily implies giving; one cannot be good in isolation - benefit to that which is beyond self is a necessary element in the idea of goodness; in fact, it is the entire concept. Now in order to give, a receiver is necessary. And that is why Hashem created man. Man is that creature whose reason for existence is to receive from the Creator, and in order to give man the ultimate pleasure, the ultimate goodness, Hashem created the next world. The purpose of the next world is to be a dimension in which man can receive the greatest good possible - and that good is Hashem Himself, as it were; in the next world man is to experience a closeness to Hashem which approaches, becomes, unity with Him. Man is that creation able to receive the greatest goodness possible, Hashem Himself, and the next world is none other than that giving and receiving.

34 However, to receive that ultimate and inexpressible goodness and pleasure unearned, free, would not be pleasure at all. There is a concept known as "nahama d'k'sufa - the bread of shame"; when a person receives a free handout, that person feels shame and helpless inadequacy. One who receives charity hardly feels alive; his dependence on others is a deep source of pain. To be given the ecstasy of the closeness with the Creator undeserved, unearned, would be an eternal experience of shame, and therefore Hashem created this world. The purpose of this world is to provide the opportunity to earn the next. This world is the place in which man is free to work of his own accord, free to generate his own perfection, free to generate his existence in the next world. This world is dark and full of challenge; it is designed to provide the stage on which man operates to actualize his potential. His tools are the challenges of this world and his free choice to grapple with those challenges and overcome them.

And that is the purpose of Creation. This world to work and earn; the next world to enjoy the reward, the results of the work. Our work in this world is necessary so that we do not feel the shame of living on free gifts.

39 Outline: Insights - R. Lefkowitz - pg 174

The letter נ represents נאמנות - faithfulness and consistency (Shabbos 31a). The inverted nuns, therefore, represent inconsistency and self-contradiction.

- "ויהי בנסע הארון"
 - Fruitful and multiply
 - "התאוו תאוה" - Desiring a desire
 - Paganism - unrestricted desires
 - Moshe's Leadership
 - Teacher - Parent
- Lesson:
 - Restricted pleasures - closeness to Hashem
- "ויהי בנסע הארון"
 - Trials and rest periods in life
 - "התאוו תאוה" - Desiring a desire
 - Wanted to be challenged
 - Moshe's Leadership
 - Increased spirituality for the people
- Lesson:
 - Serenity - time of closeness

השניה כן היא. "והאטפסוף אשר בקרבו התאוו תאוה", ואיכא למאן דאמנ (כמדובר רבה טו) "והאטפסוף אלו סנהדרין, שנאמר אספה לי שבעים איש". הם התאוו תאוה, שתהיה להם תאוה, שיהיו גשמיים, לא כפי שהיו אז במצב עליזן שאין להם מלחמת יצר כלל, וממילא אין מקום לשכר ועונש (כמיש שבה קטא ב על ימות המשיח), ואמרו שברצונם להיות כאנשים רגילים, שיתאוו ויתגברו על תאוותם ויכופו את יצרם ויקבלו שכר (כמיש בע"ז ז ב, גפיה ליצרך תקבל אגרא). "ויחר אף ה' מאד ובעיני משה רע", שהרי אמרו "לעולם לא יביא אדם עצמו לידי נסיון" (סנהדרין קו א, ובגמ' בע"ז טו היתה גם הודך השניה אפיתתא דע"ו, ולכן הותרו) והקבי"ה הביאם לידי נסיון נתן להם בשר, ואם אמנם רצו תאוה רק כדי להתגבר עליה הרי היה להם לפרוש ממנו, או לאכלו בקדושה יתירה בלי שמץ של הנאה לגרמיהו. והם לא עמדו בנסיון, ולא אכלו כך, ותכלו.

36 ובהו יבן, מדוע כשבקשו בשר ושומים ובצלים, אמר הקבי"ה למשה רבינו לאצול מן הרחוק אשר עליו לשבעים מזקני ישראל, שיתנבאו, ומהו הקשר בין אבטיחים לריבוי כחות הנבואה. הרי כאן הוכחה שהמדובר היה ברצון נעלה, בבקשה מרוממת, שהיה מקום להוסיף עבודה כחות נבואיים ולהרבות קדושה בעם. הרי כאן שתי פורענויות שכל אחת עמוקה ותביעתה בעמקי הלב, כיאות לאותו דור שנבחר מבין כל הדורות.

37 נתיבות - אשכול

ואח"כ נאמר ובנוחה יאמר שובה ה' רבנות אלפי ישראל. וי"ל בזה, דאחר שיהודי כבר מתגבר על הנסיונות וכבש את היצור עדיין לא סיים שליחותו, שמעתה מוטלת עליו השליחות בעשה טוב. שתכלית התורה ועבודת ה' היא דחילו ורחימו, אהבה ויראה, וכן השליחות של איש יהודי בעולם ישנה בסוד מרע וישנה בעשה טוב. ואחר שמילא שליחותו בסוד מרע והתגבר על הנסיון עליו למלא השליחות בעשה טוב באהבת ה' ודביקות בה'. וזו היא בקשת משה ובנוחה יאמר שובה ה' רבנות אלפי ישראל, ובנוחה מל' מנוחה ונחת, שובה ה' רבנות אלפי ישראל, שהקב"ה ישכון עם ישראל וישנה שכינתו עליהם והיו ישראל דבוקים בהש"ת, שזה תכלית הכל כדאיתא בספח"ק שתכלית כל התורה והתרי"ג מצוות היא ובו תדבק, שיהודי יהיה דבוק בהש"ת.

38 ראשית דרכו של יהודי היא בבחי' בנסוע הארון, שדרכו רצופה מכשולים ונסיונות בסוד מרע, ואח"כ ובנוחה יאמר, אחרי שמתגבר על הנסיון ומגיע אל המנוחה אז יש לו את השליחות בעשה טוב להשיג אהבת ה' ודביקות בה', שכל ימי חייו הוא צריך להתקרב לדביקות בה' שבוה הוא ממלא את תכלית שליחות חייו. ובמ"ד ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, אחרי שמקיים ועשו לי מקדש בסוד מרע, וזכה לושכנתי בתוכם לתכלית הדביקות בה'.

שלא נבא לידי סילוק שכינה לעולם. אמנם מאחר שנאסרו לנו העריות הרי אנו הפך הדג והיינו נו"ן הפוכה.

וזה ביאור הפר', אחר ששמעו שובה ה' רבבות אלפי ישראל. שזרזם על מצות פ"ו להיות כדגים הללו. מיד הרהרו בלבם על איסור העריות כי זהו נו"ן הפוך לפיכך ויהי העם הרשעים כמתאוננים, מתאוננים לא נאמר אלא כמתאוננים בכ"ף הרמיון לומר הרי אנו כאונן זה שאסור בתשמיש המטה כך לא הורשה לנו תשמיש המטה עם כל הנשים. ולפי שאין אנינות כ"א בלב שהרי עדיין לא הוציאו תלונתם מהשפה ולחוץ ע"כ לא הרגיש משה עדיין בתלונתם אכן שמע ה' והקשיב בקול תלונתם ע"כ נאמר רע באזני ה' ותבער בהם אש ה'. כי ברותחין קלקלו ובערה בהם אש התאוה וחימום העריות ע"כ מדה כנגד מדה ותבער בהם אש ה' ותאכל בקצה המחנה או בקצינים, או במוקצים, ודבר זה יתבאר בסמוך.

ויצעק העם אל משה ולא אל ה', כי חשבו מאחר שמשה לא הרגיש עדיין בחטאם יחשוב שמקרה הוא להם ויתפלל בעדם, וכך עשה משה בחשבו שהמקום גרם להם כי יש מקומות בארץ אשר שם רוח גדול נסתר המסכב רעישת הארץ, ויש מקומות שבהם אש נסתר, על כן קרא משה שם המקום תבערה כי חשב שהמקום גרם להם ולא חטאם.

והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה. כל מלות אלו מחוברין וכך פירושם כי בני ישראל ידעו האמת שבערה בהם אש ה' על צד העונש לא במקרה ע"כ פסקו מתלונתם, אבל הערב רב אשר מקורם מן המצרים שטופי זמה לא לקחו מוסר ועוד הוסיפו סרה והוציאו מן השפה ולחוץ כל מה שהרהרו תחילה בקרב לבם וזה"ש והאספסוף אשר מתחילה בקרבו לבו התאוה תאוה, וישובו, היינו ששבו לסורם והוציאו תלונתם לחוץ ובכו, ויבכו גם בני ישראל. מוקאמר גם ש"מ שהערב רב היו בוכים תחילה ומבכים גם את בני ישראל עמהם וכפל לשון התאוה תאוה כי כך המדה בעריות שתאוה גוררת תאוה וכארו"ל (סוכה נב:) משביעו רעב. ויאמרו בפה מלא מי יאכילנו בשר היינו בשר ערוה ולישנא מעליא נקט, כדאמרינן בגמרא זכרנו את הדגה לישנא מעליא נקט, וק"ו שלשון בשר יש לפרש כך.

ומה שהתחילו בבשר וסיימו בדגה, לפי שלשון דגה מורה יותר על הפריצות בעריות מן לשון בשר לפי שהדגים פרוצים יותר מבשר כל חי, ע"כ אמרו דרך פשרה מי יאכילנו בשר. שנהיה מותרים בעריות כשאר בשר כל חי אע"פ שלא נהיה כדגים כי כולי האי לא בקשו, אבל מ"מ אמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם. כי בהיותנו בין המצרים שטופי זמה הותרה לנו הכל אפילו להיות כדגים ועכשיו הלואי ונהיה כשאר בשר כל חי וזה"ש מי יאכילנו בשר. וקרוב לשמוע כי הכל

האמנם לפי מה שפירשנו למעלה שכל פרי יהיה בנסוע. לא נכתבה כ"א לזרז את ישראל על מצות פרי' שידגו לרוב כדגים הללו יבא כל ענין הפרי' על נכון, ויגיד עליו ריעו נר"ן הפוכה שבסוף הפרי' ונר"ן הפוכה שבמלת כמתאוננים כי נר"ן היינו דג והדגים פרוצים ביותר בפרי', והנה מתחילה כשנאסרו להם העריות לא הקפידו על זה כי חשבו שיש מעצור לרוחם עד ששמעו פרי' יהיה בנסוע שמבאר להם שכל מי שאינו עוסק בפ"ו גורם לשכינה שתתלק מ ישראל או נכנסה מניא רלל אמרו בשלמא אם נוכל לפרות ולררר

תעד

כלי

בהעלותך י"א

יקר

לה) ויהי בנסוע הארון. יש מרז"ל שאמרו (שבת קטו.) שב' פסוקים אלו הם ספר בפני עצמו וע"כ מנה ז' ספרים בתורה. וכי יפלא ממך דבר לאמר הרי עיקר התורה למצותיה נתנה ובספר זה אין רמז לשום מצוה, אענה אני חלקי ואומר שלמצות פריה ורביה עשה ספר בפני עצמו, כי במצוה זו תלוי קיום העולם וגורם השראת השכינה כמ"ש רז"ל (יבמות טד.) כל מי שאינו עוסק בפרי' גורם לשכינה שתתלק מ ישראל, שנאמר ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. מלמד שאין השכינה שורה בפחות מב' אלפים ובי' רבבות מ ישראל הרי שהיו ישראל כ"ב אלף פחות אחד וזה שלא עסק בפרי' נמצא לגורם לשכינה שתתלק מ ישראל. וזו מצוה ראשונה שנצטוו אדה"ר עליה כי מיד אחר שנאמר (בראשית א.כז) ויברא אלהים את האדם וגו'. כתיב (שם א.כח) ויאמר להם פרו ורבו. כך עשה ספר מיוחד ממצוה זו לומר שהשראת השכינה בישראל צריך כ"ב אלף וממילא ידע כל איש מישראל להיות זהיר במצות פרי' למלאות המספר. וראיה גדולה לדברינו מן פרי' מתאוננים שסמוכה לה כמו שיתבאר בסמוך.

תעד

כלי

בהעלותך י"א

יקר

לה) ויהי בנסוע הארון. יש מרז"ל שאמרו (שבת קטו.) שב' פסוקים אלו הם ספר בפני עצמו וע"כ מנה ז' ספרים בתורה. וכי יפלא ממך דבר לאמר הרי עיקר התורה למצותיה נתנה ובספר זה אין רמז לשום מצוה, אענה אני חלקי ואומר שלמצות פריה ורביה עשה ספר בפני עצמו, כי במצוה זו תלוי קיום העולם וגורם השראת השכינה כמ"ש רז"ל (יבמות טד.) כל מי שאינו עוסק בפרי' גורם לשכינה שתתלק מ ישראל, שנאמר ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. מלמד שאין השכינה שורה בפחות מב' אלפים ובי' רבבות מ ישראל הרי שהיו ישראל כ"ב אלף פחות אחד וזה שלא עסק בפרי' נמצא לגורם לשכינה שתתלק מ ישראל. וזו מצוה ראשונה שנצטוו אדה"ר עליה כי מיד אחר שנאמר (בראשית א.כז) ויברא אלהים את האדם וגו'. כתיב (שם א.כח) ויאמר להם פרו ורבו. כך עשה ספר מיוחד ממצוה זו לומר שהשראת השכינה בישראל צריך כ"ב אלף וממילא ידע כל איש מישראל להיות זהיר במצות פרי' למלאות המספר. וראיה גדולה לדברינו מן פרי' מתאוננים שסמוכה לה כמו שיתבאר בסמוך.

האמנם לפי מה שפירשנו למעלה שכל פרי יהיה בנסוע. לא נכתבה כ"א לזרז את ישראל על מצות פרי' שידגו לרוב כדגים הללו יבא כל ענין הפרי' על נכון, ויגיד עליו ריעו נר"ן הפוכה שבסוף הפרי' ונר"ן הפוכה שבמלת כמתאוננים כי נר"ן היינו דג והדגים פרוצים ביותר בפרי', והנה מתחילה כשנאסרו להם העריות לא הקפידו על זה כי חשבו שיש מעצור לרוחם עד ששמעו פרי' יהיה בנסוע שמבאר להם שכל מי שאינו עוסק בפ"ו גורם לשכינה שתתלק מ ישראל או נכנסה מניא רלל אמרו בשלמא אם נוכל לפרות ולרבות כדגים הללו עם כל הנשים היינו בטוחים שלא נבא לידו סילוק שכינה לעולם. אמנם מאחר שנאסרו לנו העריות הרי אנו הפך הדג והיינו נר"ן הפוכה.

זוה ביאור הפרי', אחר ששמעו שובה ה' רבבות אלפי ישראל. שרום על מצות פ"ו להיות כדגים הללו מיד הרהרו בלבם על איסור העריות כי זהו נר"ן הפוך לפיכך ויהי הם הרשעים כמתאוננים, מהאוננים לא נאמר אלא כמתאוננים בכ"ף ההמין לומר הרי אנו כאונן זה שאסור בתמיש המטה כך לא הורשה לנו תשמיש המטה עם כל הנשים. ולפי שאין אוננות כ"א בלב שהרי עדיין לא הוציאו תלונתם מוהמה ולחץ ע"כ לא הדיש משה עדיין בתלונתם אכן שמע ה' והקשיב בקול תלונתם ע"כ נאמר רע באוני ה' ותבעי בהם אש ה'. כי ביוחצין קלקלו ובערה בהם אש התאוה והיטום העריות ע"כ מזה נצטרף מזה ותבעי בהם אש ה' ותאכל בקצה המחנה או בקציצתם. או במוקצים, ודבר זה יתבאר בסמוך.

ויצעק העם אל משה ולא אל ה', כי חשבו מאחר ששמעו לא הדיש עדיין בחטאם יחשוב שמקרה הוא להם ויחפול בעדם, וכך עשה משה בחשבו שהמקום גרם להם כי יש מקומות בארץ אשר שם רוח גודל נסתר המסבב רעישת הארץ, ויש מקומות שבהם אש נסתר, על כן קרא משה שם המקום הנבדח כי חשב שהמקום גרם להם ולא חטאם.

והאפסוף אשר בקרבך התאוה האוה. כל מלות אלו מחוברין וכן פירושם כי בני ישראל ידעו האמת שבערה בהם אש ה' על צד העונש לא במקרה ע"כ פסקו מחלונתם, אבל הערב רב אשר מקורם מן המצרים שטופי זמה לא לקחו מוסר ועוד הוסיפו טרה והוציאו מן השפה ולחץ כל מה שהזהירו תחילה בקרב לבם והי' שהאפסוף אשר מתחילה בקרב לבם התאוה האוה, וישבו, היינו ששבו לסורם והוציאו תלונתם לחץ וכו', ויבכו גם בני ישראל. מדקאמר גם ש"מ שהעובד רב היו בוכים תחילה ומבכים גם את בני ישראל עמהם וכפל לשון התאוה האוה כי כך המדה בעריות שתאוה גודרת תאוה וכאוד"ל (סנהדרין) משביעו רעב. ויאמר בפה מלא מי יאכילנו בשר היינו בשר ערוד ולישנא מעליא נקט, כדאמרינן בגמרא זכרנו את הדגה לישנא מעליא נקט, וק"ל שלשון בשר יש לפרש כך.

ומה שהתחילו בבשר וסיימו בדגה, לפי שלשון דגה מורה יותר על הפריצות בעריות מן לשון בשר לפי שהדגים פרוצים יותר מבשר כל ה', ע"כ אמרו דרך פשרה מי יאכילנו בשר. שנהיה מותרים בעריות כשאר בשר כל ה' אע"פ שלא נזיה כדגים כי כולי האי לא בקשו, אבל מ"מ אמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים תנם. כי בהיותנו בני המצרים שטופי זמה הותרה לנו הכל אפילו להיות כדגים ועכשיו